

ZALECENIA W ŻYWIENIU DOJELITOWYM PRZEZ ZGŁĘBNIK (SONDĘ)

Żywienie dojelitowe (enteralne), to kompleksowa podaż energii, białka, elektrolitów, witamin, pierwiastków śladowych i wody. W świetle obecnych zaleceń dietą z wyboru jest dieta przemysłowa, która jest kompletna. Odpowiednio dobrana zaspokaja wszystkie potrzeby pacjenta. Diety przemysłowe produkowane są na bazie składników naturalnych, a ich konsystencja praktycznie eliminuje ryzyko zatkania zgłębnika lub przetoki. Z kolei sterylne warunki produkcji diet przemysłowych znacząco minimalizują możliwość zanieczyszczenia diety. Stosowanie diet przemysłowych jest więc bezpieczne i korzystne dla pacjenta w porównaniu z dietą miksowaną kuchenną, którą w wielu przypadkach nie jesteśmy w stanie zaspokoić wszystkich potrzeb żywieniowych pacjenta.

Każdy pacjent po wypisie ze szpitala może bezpłatnie korzystać ze świadczenia żywienia dojelitowego w domu, w ramach NFZ, jeśli spełnia następujące wymagania:

- a. ma założony dostęp do przewodu pokarmowego (zgłębnik (inaczej sonda), przetoka odżywcza (PEG, PEJ, PEG-PEJ)
- b. posiada skierowanie do poradni żywieniowej wypisane przez lekarza POZ, lekarza poradni specjalistycznej lub lekarza wypisującego pacjenta ze szpitala
- c. obecny stan zdrowia uniemożliwia pokrycie wymaganego zapotrzebowania na energię i składniki odżywcze tradycyjną drogą, a jednocześnie przewód pokarmowy jest sprawny na tyle, że możliwe jest podanie min. 1000kcal/dobę pod postacią diety przemysłowej.

1. Zalecenia dotyczące żywienia przez dostęp zakładany nieinwazyjnie: zgłębnik (sonda) nosowo-żołądkowa lub zgłębnik (sonda) nosowo-jelitowa.

- a. Zgłębniki są dostępem czasowym (krótkoterminowym), który z uwagi na ryzyko powikłań trzeba wymieniać co 4-6 tygodni, dlatego też, jeśli przewiduje się, że pacjent będzie musiał być żywiony długoterminowo przez sztuczny dostęp (ponad miesiąc), wówczas zwykle wytwarza się przetokę odżywczą (dostęp długoterminowy). Tylko w uzasadnionych przypadkach możliwe jest dłuższe stosowanie żywienia dojelitowego przy pomocy zgłębników, pod warunkiem stosowania zgłębników silikonowych lub poliuretanowych o mniejszej średnicy oraz przestrzegania częstotliwości ich wymiany co 6 tygodni.
- b. Do codziennych czynności pielęgnacyjnych należą: codzienna kontrola położenia sondy (sprawdzanie położenia zewnętrznej końcówki zgłębnika), oglądanie tylnej ściany gardła, kontrola oznaczenia głębokości względem oznakowania na zgłębniku.

Uwaga! Jeżeli sonda żołądkowa wysunęła się o 20-30cm istnieje realne ryzyko zachłyśnięcia!

- c. Ważne jest przestrzeganie zasad aseptyki czyli higienicznego mycia rąk oraz dezynfekcji końcówki sondy zaleconym środkiem antyseptycznym przed każdym odłączeniem/podłączeniem zestawu do podaży diety/strzykawki oraz przed i po podaniu leków. W ten sposób zmniejsza się ryzyko zakażenia przewodu pokarmowego i biegunki. Codziennie należy dbać o toaletę jamy ustnej.
- d. Przepłukiwanie sondy nosowo-żołądkowej może być wykonywane za pomocą wody przegotowanej lub mineralnej niegazowanej w ilości ok. 30-50ml.
- e. **Przepłukiwanie sondy nosowo-jelitowej powinno być wykonywane WYŁĄCZNIE jałowym roztworem 0.9% NaCl!**

2. Kiedy przepłukiwać sondę?

- a. zawsze przed i po podaniu diety,
- b. zawsze, kiedy na chwilę zatrzymujemy podaż diety (w przypadku ciągłej podaży),
- c. zawsze, kiedy zamykamy sondę na czas przerwy w żywieniu,
- d. zawsze przed i po podaniu leku.

Uwaga! Nie wszystkie leki mogą być podawane przez sztuczny dostęp. Pamiętaj, aby leków nigdy nie dodawać do diety! Pamiętaj, że leki w postaci stałej będą wymagać rozdrobnienia w moździerzu. Pamiętaj, że nie wolno łączyć wielu leków podczas jednego podania! Szczegółowe informacje otrzymasz u lekarza lub farmaceuty zespołu domowego żywienia dojelitowego.

- e. **Żywienie dojelitowe przez zgłębnik założony do żołądka może być prowadzone metodą bolusów, mikrobolusów lub wlewu ciągłego.**
- f. **Żywienie dojelitowe przez zgłębnik założony do jelita cienkiego powinno być prowadzone WYŁĄCZNIE (NIE PODAJEMY BOLUSÓW) metodą wlewu ciągłego***

* Stosując wlew ciągły najlepiej stosować pompę wolumetryczną, ale nie jest to warunek konieczny w przypadku dobrej tolerancji diety metodą wlewu grawitacyjnego. Należy pamiętać, że pompa zapewnia precyzyjną podaż diety w zakresie prędkości oraz objętości diety.

- g. Sposób przechowywania diet przemysłowych: przestrzegaj zasad, które są określone na etykiecie każdego produktu. Pomieszczenie, w którym przechowywane są nieotwarte opakowania powinno być czyste, suche. Temperatura 5-25°C.
- h. Diety nie powinny być wystawiane na bezpośredni kontakt ze światłem. Diet nie należy zamrażać. Przed podażą diety należy zanotować: serię, numer, datę produkcji i przydatności do spożycia, rodzaj diety (nazwa, firma).
- i. Nie należy podawać diety, która była nieodpowiednio przechowywana, zawiera kłaczki, strąty lub doszło do jej rozwarstwienia. Wyjątek stanowią diety ze znaczną zawartością błonnika. W tych opakowaniach na dnie zawsze będzie się gromadził błonnik. Dlatego zawsze przed użyciem kilkakrotnie obróć opakowanie, delikatnie wstrząśnij butelką/opakowaniem. Po wykonaniu tej czynności dieta powinna być „gładka”, bez widocznych grudek.

3. Sposób podaży:

- a. **Pozycja:** Zalecana jest pozycja półleżąca/pólsiedząca w trakcie żywienia dietą przez zgłębnik i przez co najmniej pół godziny po jego zakończeniu – ułatwi to pasaż pokarmu przez żołądek. Zmniejszy także ryzyko powikłań takich, jak zaleganie i zachłyśnięcie.
- b. **Prędkość podaży diety:** ustala lekarz. Jeżeli dieta dostarczana jest ze zbyt dużą prędkością, może to spowodować problemy (np. nudności, wymioty lub biegunkę).
- c. **Higiena:** Zawsze umyj ręce mydłem i wodą przed podjęciem jakichkolwiek czynności związanych z obsługą żywienia. Zawsze używaj otwarte opakowanie z dietą w ciągu maksymalnie 24 godzin oraz zmieniaj zestawy do podaży diety co 24 godziny.
- d. **Pielęgnacja wyposażenia:** Zawsze przepłucz zgłębnik przed i po podaniu diety oraz przed i po podaniu leków. Zgłębnik należy przepłukiwać minimum co 8 godzin. Objętość wody do przepłukania (mineralnej niegazowanej lub przegotowanej) to 20-50 ml. Dzięki temu unikniesz zatkania zgłębnika.
- e. **Temperatura:** Zawsze podawaj dietę o temperaturze pokojowej.
- f. **Higiena osobista:** Dbaj o higienę nosa i jamy ustnej.

Literatura:

1. Żywnienie dojelitowe i pozajelitowe, red. L. Bartoszewska, K. Majewska, P. Matras, PZWL, Warszawa, 2023
2. Standardy żywienia dojelitowego i pozajelitowego, red. Polskie Towarzystwo żywienia Pozajelitowego, Dojelitowego i Metabolizmu, Scietifica, Kraków, 2019
3. Standardy żywienia dojelitowego i pozajelitowego. Aneks., red. S. Kłęk, Kraków, 2020
4. Żywnienie dojelitowe w domu. Podręcznik dla pacjentów., red. Roman Paul, Scietnifica, Kraków, 2018